

Kuveyt Türk Katılım Bankası Kültür Yayınları Dizisi: 9

“SANATIN VE SANATKÂRIN İZİNDE”

Kitabın Yazarı	İbrahim Ethem Gören
Proje Koordinatörü	Aslan Demir
Proje Sorumlusu	Fatih Kamaşoğlu
Kurumsal İletişim	Naim Güleç, Gülsüm Gökpınar
Editör	Sibel Cantemir
Kitap Tasarım	Yüksel Yücel
Fotoğraflar	Ahmet Bilal Arslan
Redaksiyon	Berkehan Kıran
Kapak Hüsn-i Hat	Ali Alparslan
Cilt Yan Kağıdı Ebrusu	Alparslan Babaoğlu
Kapak Kaligrafı	Bünyamin Kınacı
Kitap Yapım	Vadi Kültür Sanat ve Yayıncılık A.Ş. Koşuyolu Mahallesi Muhittin Üstündağ Caddesi No: 11 Kadıköy /İstanbul Tel: +90 216 428 11 02 www.vadiyayinlari.com.tr
Baskı ve Cilt	Filmon Baskı Çözümleri A.Ş. Eskoop Sanayi Sitesi, B1 Blok No: 36 Başakşehir/İstanbul
Sertifika No	47634
ISBN	978-605-74705-0-8

Copyright © İstanbul 2021

Tüm yayın hakları Kuveyt Türk Katılım Bankası'na aittir.

Tanıtım amacıyla yapılacak kısa alıntılar hariç, yayıncının izni olmaksızın tümüyle veya kısmen hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

KUVEYTTÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.
Büyükdere Cad. No: 129/1 34394 Esentepe / İSTANBUL Tel. : +90 (212) 354 11 11
www.kuveytturk.com.tr

Türk Din Müsîkîsi

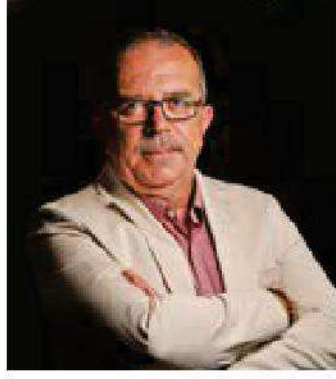

Türk Din Müsîkîsi, Türk Müsîkîsi'nin İslâmî değerlerle harmanlanmış hâlidir. Dinî müsîkîmizin menba'ı, mihrâbdır; yani Kur'ân-ı Kerîm kıraatidir. "Kur'ân'ı seslerinle süsleyiniz!" buyuran Hz. Peygamber (sav)'in rehberliğinde başlayan, Hz. Bilâl'in okuduğu ezanlarla gelişen dinî müsîkîmiz; tehlîl, tekbir, salât, na't ve münâcatlarla zenginleşmiştir. Bilhassa zengin bir müsîkî kültürüne sahip Türklerin İslâm dini ile şereflenmesiyle birlikte, din büyüklerimiz başta olmak üzere, mübarek gün ve geceler, dinî olaylar, Allah'ı zikretme, yalvarma-yakarına gibi dinî değerlerimiz müzikal bir kimlik içerisinde tezahür etmeye başlamıştır. Bu çerçevede gerek câmiî gerek tekke gerekse dinî ritüellerin tatbik edildiği mekânlarda icra edilen pek çok dinî müsîkî formu ortaya çıkmıştır. Bu formlardan meydana gelen, nezâketi ve zarafeti bile haddeden geçiren bir medeniyet olan Türk-İslâm Medeniyeti içerisinde şekillenen bu müsîkî kültürüne "Dinî Türk Müsîkîsi" denilmektedir.

İhvân-ı Safa, risâlelerinde "Müslümanların mescitlerinde hoş nağmeler ve müzikal okumalarındaki amaçlarının; kalpleri inceltmek, nefislerin itaatini ve huzurunu sağlamak, Allah'ın emir-yasaklarına boyun eğmek, günahlardan dolayı tevbe etmek ve Allah'a dönmek" olduğunu ifade etmişlerdir. Hz. Mevlânâ da bu meyanda "Müsîkî, Allah âşıkları için ruhun gıdasıdır; zira onda sevgiliye -yani Allah'a- kavuşma ümidi mevcuttur." buyurmaktadır.

Müsîkî, "düşünme" özelliğinden ayrı olarak insanı diğer varlıklardan ayıran "his-yât-ı âliye" dediğimiz yüce hislerin başında gelir. Zira "güzel olan ve güzeli seven" Cenâb-ı Allah, estetik bir duygu olan müsîkîyi de insanoğlunun fıtratına nakşetmiştir. İslâm dini ne kadar fitrî ve tabii ise müsîkî de o kadar fitrî ve tabiidir. "Güzel ses" demek olan müsîkînin dinî boyutlarıyla kullanılması, aslında "en güzel" olan Allah'ın en güzel seslerle anılmış olması demektir. O'nu en güzel seslerle zikreden kullar böylelikle gerçek hüviyetine kavuşmaktadır. Bundan dolayıdır ki müsîkî gerek ruhlara gerekse bedenlere lââyık-ı veçhiyle tesir etmektedir. Dinî müsîkîmizin formlarını belirleyen en önemli etken, dinî gün ve aylardır. Bilhassa Hicrî aylar ve bu aylarda gerçekleşen dinî olaylar temelinde tasnif ve isimlendirilmekle birlikte Dinî Türk Müsîkîsi, diğer yandan icra edildiği mekân çerçevesinde "Camii Müsîkîsi" ve "Tekke Müsîkîsi" şeklinde de değerlendirilmektedir. Dinî Müsîkîmiz, Kur'ân kıraati başta olmak üzere ezan, kamet, salâlar, tekbir, telbiye, mahfel sürmesi, Cuma gülbangi, tardiyeye, temcîd, münâcaat, tesbîh, istiğfâr, Mevlîd-i Nebî, Muhammediyye, ta'rîf, ferâciye, Mi'râciyye, Reğâibiyye, na't, ilâhî, kaside, tevşîh, şuşul, durak, mersiye, nefes, deyiş, Mevlevî Âyini, savt, Salât-ı Kemâliyye, nevbe, gülbang gibi zengin bir kültüre sahiptir. Ayrıca kulun namazdaki huşûunu artırmak, namazdan alınacak feyzi artırma amacına ma'tûf olan "Enderûn Usûlü Teravîh" ismiyle bilinen her dört rekâta farklı makamlarda kıldırılan teravîh namazı gibi uygulamalar, dinî müsîkîmizin zenginliğidir.

Cerek Allah'ın rızasını kazanma uğruna yaptığımız ibadetlerimizde, gerekse Muhabbetullah'a ulaşma gayretiyle meşgul olduğumuz zikir ve dualarımızda kullandığımız müsîkî sanatının ne kadar kudretli bir araç olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

AHMET HAKKI TURABÎ

“

*Mûsikî, ses mühendisliğidir ve sesin
olduğu her yerde mûsikî vardır.*

”

1969 tarihinde Gümüşhacıköy-Amasya'da doğdu; ilk (Kemal Paşa İlkokulu) ve orta öğrenimini (Gümüşhacıköy İmam Hatip Lisesi) burada tamamladı. 1992 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu ve aynı yıl Türk Din Mûsikîsi Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak göreve başladı. Müzik eğitimini fakülte'deki müzik derslerinin yanı sıra İleri Türk Mûsikîsi Konservatuvarında aldı. 1993-1994 yıllarında Ürdün Üniversitesinde Arapça eğitimi aldı ve ilk dönem İslâm Dünyası'nda müzik çalışmaları üzerine araştırmalar yaptı.

T.C. Kültür Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu İtri Türk Mûsikîsi Ödüllerinde “Yılın Türk Müziği Akademisyeni” ödülüne layık görülmüştür.

Marmara, Fatih Sultan Mehmet ve KKTC Yakındoğu Üniversitelerinde lisans ve lisansüstü düzeyde Dinî Mûsikî dersleri vermektedir.

Ses ve kanun sanatçısı olarak yurt içi ve yurt dışında birçok icralara katılmıştır. Aynı zamanda Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı Türk Tasavvuf Müziği Korosu'nun şefi olarak topluluğun icralarını yönetmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

▲
Ahmet Hakkı Turabi
Kanun: Muzaffer Okumuş

Türk dinî müzikisinin otorite şahsiyetlerinden Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi ile öznesinde müzik olan bir sohbet gerçekleştirdik. Ahmet Hakkı Turabi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu. Birincilikle bitirdiği fakültede, mezun olduktan iki hafta sonra Türk Din Müsikisi Anabilim Dalı araştırma görevlisi olarak göreve başlamış. Müzik eğitimini fakültedeki müzik derslerinin yanı sıra İleri Türk Müsikisi Konservatuvarı ve özel hocalardan aldıktan sonra 1993-1994 yıllarında Ürdün Üniversitesi'nde bir yandan Arapçasını geliştirirken diğer yandan da Arap müziğini araştırmış. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı Türk Tasavvuf Müziği Korosu'nun şefi olarak topluluğun icralarını yönetmekte olan Ahmet Hakkı Turabi ile müzik ve müzik yolculuğu üzerine hasbihâl ettik.

Ahmet Hakkı Hocam, müzik ile irtibatınız nasıl başladı? Gön­lünüz müzikde nasıl karar kıldı?

1976 senesinde Hakk'a yürüten dedem "Keçeci Hoca" namıyla ma'rûf Mehmet Turabi ile başladı desem daha doğru olur. Kâdiri meşâyihından olan dedemin lâtif sesi ve klâsik tekke tavrıyla okuduğu ilahiler, çocuk yaşta hem kulağımızı hem gönlümüzü ısıttı. Onun hâli ve kavlinin fakirin üzerinde oldukça tesiri olmuştur. Babam Mehmet Ali Turabi'nin müzik kabiliyeti ve aşkı ise dedemin bıraktığı tesirin devam etmesini sağladı. Çok güzel, zarif bir sese ve müzik tavrına sahip olan babamla küçük yaşlardan itibaren meşk ettiğimiz eserlerin -ki ilk eserimiz Hacı Arif Bey'in segâh makamında "Olmaz ilaç sine-i sad-pâreme"- yanı sıra, evde dinlediğimiz müzikler, müziğe olan ilgi ve muhabbetimizin artmasını sağladı.

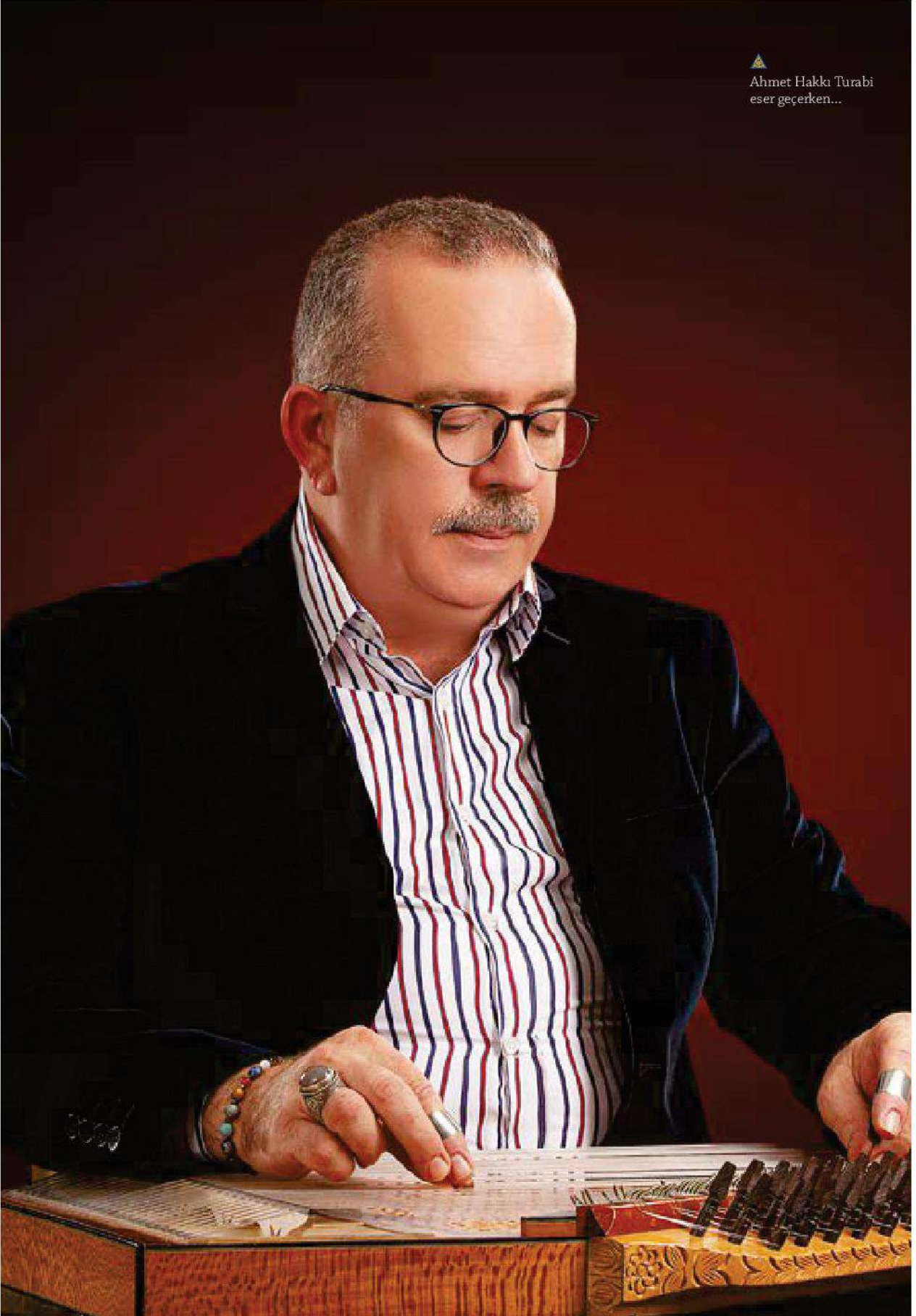
Öğrencilik yıllarınızdan bugüne gelinceye kadar müzik yolculuğunuzu kısaca özetleyebilir misiniz?

İlkokul yıllarında aileden aldığımız müzik muhabbeti ve zevkenden sonra, 1980 yılında başladığım Gümüşhacıköy İmam Hatip Lisesi'nde meslek dersleri ve sınıf öğretmenimiz Sn. Mehmet Özden sayesinde oldukça önemli ve kıymetli bir repertuarımız oldu. Hocamızın bu konudaki heyecanının ve gayretinin yanı sıra, sesinin güzelliği ve kaliteli bir müzik tavrına sahip olması, bizim için en büyük kazanımdı. 1987 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne geldiğimizde Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan hocamızın çalıştığı koroyla çalışmalara başladık. Bilhassa fakültedeki müzik ana ve seçmeli derslerinde kıymetli hocamızdan çok istifade ettik. Fakülte eğitiminin beraberinde İleri Türk Müsikisi Konservatuvarı'nda müzik eğitimi aldım. Kıymetli sanatçı Sn. Çetin Körükçü yönetimindeki koroya devam ettim. Ayrıca Sn. Taşkın Savaş yönetiminde İstanbul Türk Ocağı Korosu'nda uzun yıllar çalıştım. Bu koro ve korodaki arkadaşlarım sayesinde İstanbul Türk Tasavvuf Müsikisi ve Folklorunu Yaşatma Vakfı'nda pek çok eser meşk etmekle kalmayıp burada dinî müzikimizin özünü idrak ettik.

Dinî müzik denilince ne anlaşılmalıdır?

Dinî müzik, oldukça geniş bir sahadır; müziknin ve dinin bir arada olduğu her şey bu alana girmektedir. Kur'an-ı Kerim tilâvetinden ilâhilere varan büyük bir yelpazedir. Her şeyden önce müzik, "hendese-i savt"tır; yani ses mühendisliğidir ve sesin olduğu her yerde müzik vardır. Cenab-ı Allah'ın insanlara lütfettiği yüce hislerin başında gelir. İhvân-ı Safâ, müzik risâlesinde der ki: "Müzik sanatının

▲
Ahmet Hakkı Turabi
eser geçerken...

da dinleyenlerin kişilikleri üzerinde çeşitli tesirleri vardır. Dolayısıyla Âdem (a.s.)'den beri bütün ümmetler ve pek çok hayvanlar, müziği kullanmışlardır. Müziğin insanlar üzerindeki tesirine en büyük delil, insanların onu bazen düğün, düğün yemeği ve davetlerde sevinç ve mutluluk amacıyla; bazen gam, keder, âfet ve mâtemlerinde; bazen mabedlerde ve bayramlarda; bazen evlerde ve caddelerde; bazen seferde; rahatken ve yorgunken; çarşı-pazarlarda ve sultanların meclislerinde kullanmalarıdır. Müziği erkekler, kadınlar, çocuklar, yaşlılar, âlimler, cahiller, sanatkarlar velhasıl tüm insanlar kullanmışlardır." Dinî müsikimiz, dinî olan gün, gece, bayram, mâtem başta olmak üzere tüm ibadetlerimizde sesli icraların tamamını kapsamaktadır.

Müsikî, öz sanatlarımızın arasında nerede durmaktadır?

Müsikî, öncelikle klasik ilimler tasnifinde Riyâzî (Matematik) İlimler arasında sayılmaktadır: Aritmetik, geometri, astronomi ve müzik. Oldukça ciddi bir matematik ve fizik bilgisi gerektiren nazariyatı dolayısıyla ecdâdın "ilm-i şerif" (yüce bir ilim) olarak tavsif ettiği müsikî, işitsel bir sanattır. Bundan dolayı büyüklerimiz bu sanatı "semâ" olarak isimlendirmişlerdir. İnsan için her şey aslında elest bezminde Allah'ın "elestü bi-Rabbiküm" (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) hitabını işitmesiyle başlar.

Müsikî-sanat ilişkisine dair neler söylemek istersiniz?

Müsikî günümüzde güzel sanatlar olarak adlandırılan ve "hissiyât-âlîye" dediğimiz yüce hislerin başında gelir. Endüstriyel sanatlar denilen ve eğitim kaynaklı "zenaat"lara karşı güzel sanatlar özel kabiliyet de gerektiren sanatlardır. İşte bu özel kabiliyet, insanoğluna Allah'ın "Sâni" ism-i şerifinin tecellisidir. İnsan bunun Allah tarafından bir

lütuf olduğunu bildiği müddetçe, sanatı hem kendisine hem insanlığa fayda verir; dünyasını mamur ederken, ebedî olan ahiretini de inşa eder. Her şeyin sahibi Allah'tır ve sahibinin sesini ifade edemeyen her müsikinin ömrü ancak bir insan ömrü kadar kısadır.

Ruha gıda müsikî nasıl tarif edilebilir?

Hz. Mevlânâ "Müsikî, Allah âşıkân için ruhun gıdasıdır; zira onda sevgiliye yani Allah'a kavuşma ümidi mevcuttur." buyurmaktadır. Bedeni, yiyecek-içecekler doyurur; ruh ise duygularla beslenir. Rûhânî bir sanat olan ve doğrudan tesiri de ruha olan müsikî ise ruhların ana besin kaynağıdır. Herkes hasretini çektiği ve muhtaç olduğu şeyi müsikî ile ifade eder veya bunların ifade edildiği müzikleri dinler. Tabii ki burada kişinin ilmi, idraki, irfanî, kültürü çok önemlidir; bundan dolayı bazen latife kabilinden "Bana dinlediğin müziği söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim." deriz.

Tasavvuf müsikîsi ile sanat müziğinin kesiştiği noktalar nelerdir? Aralarında ne tür geçişler, alışverişler söz konusudur?

Öncelikle tasavvuf müsikîsi tanımını üzerinde duralım.

Elbette, lütfedersiniz...

Maksadımız tasavvufî hayatın müsikîsi ise bunun orijinal ismi "tekke müsikîsi"dir. 1980'li yıllarda dinî müsikîmizin ekranlara çıkabilmesi adına yakıştıran "tasavvuf müsikîsi" ismini kullanmakta bir beis olmamakla birlikte, doğrusunu açıklamış olalım efendim. Müsikîmiz zaten Cumhuriyet dönemine kadar "Dinî" ve "Sanat Müziği" şeklinde bir ayrıma tabi tutulmamıştır. Müsikînin kendisi zaten sanattır; icra edilen müsikî, söz ve tavır olarak dinî olabilir.

Dolayısıyla “kesiştği nokta” diye bir durum söz konusu değildir. Hiç ayrılmadılar ki kesişebilsinler. Türk MüsİKİSİ tarihine baktığınızda bestekârlarımızın böyle bir ayrıma gitmediğini ve her formda eserler verdiğini görebiliriz. Hatta son döneme -bazı istisnaların dışında- kadar hemen tüm müsikîşinaslarımızın din adamı olduğu hakikati ile karşılaşacaksınız. Ancak Osmanlı'dan sonra din adamı olmayan müsikîşinaslar görebilirsiniz.

Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri müzik, dinî müsİKİYE nasıl etki etmiştir?

Her kültürün bir müziği ve her müziğin de kendine has bir kültürü vardır. Kişi, bir yere giderken dış görüntüsünü değiştirebilir, hatta kalbi hasletlerini bile gizleyebilir ama müziğini asla. Müziğin ruhun derinliklerinden gelmesi, ayrıca miras olarak kalması gibi sebeplerden dolayı, mutlaka Orta Asya müziği yani Türk müziği zevkimiz dinî müsİKİMİZE tesir etmiştir. Daha doğrusu biz bu anlamda zaten müziğimizi değiştirmedik; geleneksel müziğimizin mayasıyla birlikte yeni gelenin coğrafyanın kültürlerinin müziği ile yoğrulmuş müziğimiz, İslâm irfanı ile zirveyi yaşamıştır.

Tekke müsİKİSİ, Anadolu'daki enstrüman ve müziklerden etkilenmiş midir?

Müzik için sınır olmadığı gibi, sınır ve gümrük kapıları da yoktur. Türklerin kopuzu ve ıklığı İslâm dünyasını etkilediği gibi, Anadolu'da kullanılan tanbur, ud, kanun, kemençe vb. sazlar da Türkler tarafından kullanılmıştır. İcra edilen müzikten etkilenmemek zaten mümkün değildir. İbn Sînâ der ki: “Müzik hep daha güzel olan

üzere kurulu bir işittir.” Zaman içerisinde kulaklar yeni müziklere alışır ve mezcetmeye başlar. İslâm'da güzel sanatların gâyesi, Allah'ın güzelliklerini ifade edebilmektir. Bundan dolayı daha güzelini arama telaşı, yeni müziklere açılan kapıdır.

Kullanılan sazlara ve tarihsel süreçteki gelişmelerine değinir misiniz?

Dinî müsİKİMİZİN cami kısmında insan sesinden başka enstrüman kullanılmaz; bununla birlikte tekke müsİKİSİNDE başta bendir, kudüm olmak üzere tarikatlara göre farklılık arz etmekle beraber zikir merasimlerinde enstrüman kullanıldığı vakidir. Enstrümanın en çok kullanıldığı zikir merasimi Mevlevî Âyinleridir. Kudüm, rebab, tanbur, ney sazlarıyla başlayan Mevlevî âyinlerinde, tarihi süreç içerisinde hemen her sazın kullanıldığı görülmüştür.

MüsİKİMİZ GELİŞMESİNİ SARAYA MI YOKSA TEKKELERE MI BORÇLUDUR?

Her ikisine de borçludur. Daha doğrusu ne saray tekkeden uzaktır ne de tekke saraydan bigâne kalmıştır. Zira her ikisinde de insan faktörü vardır. Hâl ilmi olan ve kâmil insan olma gayreti olarak da isimlendirilen tasavvuftan başta padişahlarımız olmak üzere tabii ki saraydakiler de uzak kalmamışlardır. Bir yandan tarihi boyunca bir nevi konservatuvarlar gibi müzik okulu işlevi de olan Mevlevîhâneler, diğer yandan pek çok padişahımızın ve devlet erkânının tarikat intisabının olması, müsİKİMİZİN gelişmesinde hem sarayın hem tekkelerin önemli rol oynamasına sebep olmuştur.

Büyük bestecilerimiz nasıl ve kimler tarafından yetiştirildi, bir akademileri var mıydı?

Türk müzikisi, hoca-talebe arasında birebir ders diyebileceğimiz "meşk sistemi" çerçevesinde öğretilmiştir. Çocuk yaşlarda ilk mektepte ilahilerle başlayan müzik eğitiminde, daha sonra bilhassa "mehterhâne" en önemli okul olmuştur. Saraydaki "Enderûn" bir üst seviyede müzik eğitiminin verildiği kurumdur. Mehterhânenin lağvından sonra kurulan "Mızıka-i Hümayûn" her ne kadar Batı müziği eğitiminin resmi başlangıcı olsa da, yine de bir müzik okulu olmuştur. Son dönemlerde kurulan "Dârülelhân", Türk Müziği eğitiminin verildiği oldukça önemli bir kurumdur. Şu kadarını ifade etmeliyim ki; dinî müzikinin akademileri, cehri zikir yapan tekkeler olmuştur.

Günümüzde müzikimizin toplumla ilişkisi hangi boyuttadır?

Günümüzde müzik, toplumun her kesimine nüfuz eden bir konumdur. Bu durum günümüze mahsus değil, müziğin sırlı gücüne mahsustur. Zira her duygunun ifade edilebildiği müzik sanatı, hâliyle toplumu sarmalayan bir sanattır. Pek çok toplumsal olay, müzikleriyle hatırlanır. Sosyal hadiseleri, siyasi görüşleri, mezhepsel ve ideolojik farklılıkları temsil eden müzikler vardır. Bu olgu zaman

içerisinde ve müziğin ifade gücüyle ortaya konmaktadır. Ne var ki günümüzde çoğunluğun dinlediği müziklerin kalitesizliği ve aidiyetsizliği, aynı zamanda toplumun aynası olmaktadır.

Üniversitelerde Türk müzikisinde yeteri kadar uzman, akademik çalışmalar yapacak personel var mı?

Kesinlikle var ve her uzman, branşıyla ilgili ciddi gayretler göstermektedir. Ne var ki bizim bir "Millî Müzik Politikamız" yok. Bunun yokluğu, beraberinde müzik uzmanlarının dikkatlerini dağıtmaktadır. Bu durumun tabii bir sonucu olarak, ferdi çalışmalar dağınık bir haldedir. İdeolojik yaklaşımların da tesiriyle Türk müziğine vâkif olmayan, Türk müziği sevmeyen ve dinlemeyen, daha ötesi bu müziği tahkir ve tezyif eden Türk müzikçilerimiz olduğu müddetçe de durum farklı bir hâle dönmeyecektir.

Söyleşimize neler ilâve etmek istersiniz?

Dünyaya ezanla merhaba; salâlarla elveda deriz. Dinî müzikimizin bu iki formu arasında geçirdiğimiz tüm hayatımızda Kur'an tilâvetinden ilâhilere na't, münacaat, müezzinlik faaliyetleri, mevlidler vb. pek çok dinî müzik formuyla muhatap oluruz. Bu kadar çok iç içe olduğumuz dinî müzikimizin ya tatbik edeni ya da tatbik edileni

▲ Ahmet Hakkı Turabi eser geçerken...

konumundayız. Özetle, hepimizin bu sahada az ya da çok bilgimizin olması gerekmektedir. Özellikle başta Ahmed Yesevi olmak üzere Erzurumlu İbrahim Hakkı, Aziz Mahmud Hüdayi, Bursalı İsmail Hakkı, Muzaffer Ozak vb. hem din âlimi hem müsikşinas olan büyüklerimizi tanımamız gerekmektedir. Aksi hâlde ya Allah'ın helâlini haram eden bir cahil, ya da lütf-i İllâhî olan böylesi bir sanattan bihaber bir bedbaht oluruz.

Son olarak okuyucularımıza mesajımızı almak isteriz. Bedenimizin sıhhati için yediklerimize-içtiklerimize ne kadar dikkat ediyorsak, ruhumuzun sıhhati ve kemâli için de dinlediklerimize dikkat edelim lütfen. Zira hiçbir müzik size sadece ses olarak gelmez; temsil ettiği dinî, ahlâkı, kültürü, medeniyeti, ideolojisiyle gelir. Herkes kabında ne varsa onu ikram eder. Dolayısıyla kendi güzel olan ve kabı güzelliklerle dolu olanlardan beslenelim.

Çok teşekkür ederiz...